

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Декември 2009 година

Скопје, февруари 2010 година

РЕЗИМЕ
НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ
ДВИЖЕЊА

Декември 2009 година

- Второ последователно и најголемо зголемување на индексот на индустриско производство во декември 2009 година во однос на истиот месец од претходната година од 20%
- Продолжување на трендот на негативна стапка на инфлација, која во декември изнесува -1,6% на годишна основа
- Помало остварување на вкупните приходи на Централниот буџет за 8,6% (19,8% од БДП), и намалување на вкупните расходи за 0,7% (22,2% од БДП) во 2009 година во однос на лани
- Пораст на Бруто девизните резерви во декември 2009 година во однос на декември 2008 година од 6,9% (102,6 милиони евра), при истовремен месечен раст од 1,8%, или 28 милиони евра, во услови на нето откуп на девизниот пазар од 31,5 милиони евра
- Зголемување на бројот на засновани нови работни односи за 16,8% во 2009 година

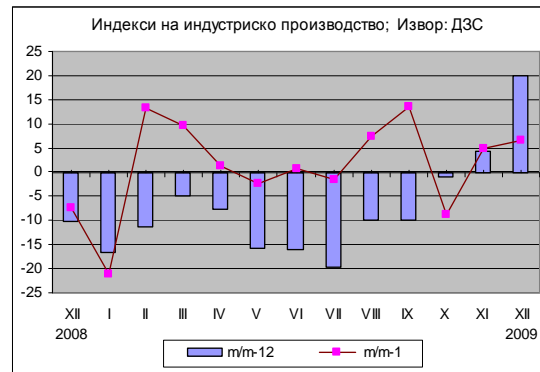
1. Реален сектор

1.1. Индексот на индустриското производство во декември 2009 година во однос на истиот месец од претходната година забележа двоцифрен раст од 20%, што претставува второ последователно и најголемо зголемување на годишно ниво во 2009 година.

На кумулативна основа продолжи тенденцијата на намалување на интензитетот на стапката на пад, при што во 2009 година, индексот на индустриско производство во однос на претходната година забележа пад од 7,7% (истиот изнесуваше 9,9% во периодот јануари-октомври).

Анализирано по сектори, секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода осум месеци континуирано регистрира позитивен раст, при што истиот во декември 2009 година одново беше двоцифрен и изнесуваше 14%. Од друга страна, падот на индустрискиот аутпут е концентриран во секторот Вадење на руди и камен (-8,9%), додека преработувачката индустрија како доминантна компонента на индустриското производство забележа раст од 22,7%.

Во рамки на преработувачката индустрија, позитивен годишен раст е регистриран кај неколку гранки, при што највлијателно е оствареното зголемување на производството на метални производи во металопреработувачката фаза од 266,7% и производството на кокс деривати на нафта и нуклеарно гориво од 176%. Исто така, позитивен

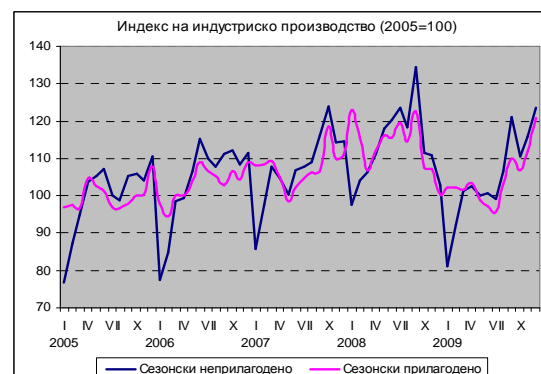

индикатор е тоа што производството на основни метали забележа раст од 65,5% со оглед на високото учество во индексот на индустриското производство (11,24%). Значаен раст на годишно ниво е остварен и кај производството на хемикалии и хемиски производи од 16,4%, производство на облека од 10,4%, производство на машини и уреди од 5,3%, рециклажа од 508,7% и производство на други сообраќајни средства од 125,5%.

Најголем позитивен придонес во годишниот раст на индустриското производство има зголеменото производство на метални производи во металопреработувачката фаза (8,7 процентни поени).

Индексот на индустриското производство во декември 2009 година во споредба со претходниот месец забележа зголемување од 6,6%, со што втор пат во 2009 година е регистриран раст на индустриското производство на месечно и годишно ниво.

Десезонираниот месечен раст на

индустриското производство во декември 2009 година изнесува 8%, односно доколку се исклучи сезонската компонента растот е повисок за 1,4 процентни поени.

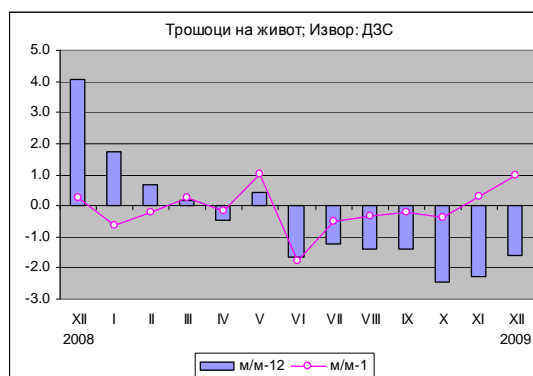
Според оценката на раководителите на претпријатијата, тековната економска состојба на претпријатијата е поповолна во декември 2009 година, додека тековната обезбеденост на производството со порачки е понеповолна во однос на претходниот месец.

Според менаџерите, најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во декември 2009 година имаат следните фактори: недоволната странска побарувачка со 24,1%, недоволната домашна побарувачка со 19,8%, неизвесното економско опкружување со 11,2% и финансиските проблеми со 10,8%.

Бројот на работници во индустријата во декември 2009 година во споредба со декември 2008 година забележа пад од 6,7%, што претставува благо, но продолжено забавување на падот (во ноември стапката на пад изнесуваше 6,9%). Во рамки на поединечните сектори, во декември се бележат слични стапки на пад на бројот на работници како и во претходниот месец. Притоа, најголем годишен пад повторно е регистриран кај секторот Вадење на руди и камен од 10,5%, потоа кај Преработувачката индустрија (-6,8), а најмал е падот кај секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода (-2,9%).

1.2. Во декември 2009 година цените на производите за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот се намалија за 1,6% во однос на истиот месец од претходната година.

Падот на општото ниво на цени се должи најмногу на намалувањето на цените во категоријата Исхрана од 3,4% (која учествува со 40,7% во пресметковната структура). Категоријата Култура и разонода забележа пад на цените од 6,5%, во секторот Сообраќајни средства и услуги цените се зголемија за 1,1%, во категоријата Ресторани и хотели е забележен пад од 0,6%, додека кај Домување имаше пад од 0,5%. Во останатите категории се забележа раст на цените, при што растот беше највисок во категоријата Тутун и пијалоци од 3,3%, следен од категоријата Хигиена и здравје (раст од 1,2%).

Индексот на трошоците на живот во декември 2009 година во споредба со ноември 2009 година е повисок за 1,0%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за четиричлено домаќинство за декември 2009 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.128 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 3,3%.

Индексот на цените на мало во декември 2009 година забележа намалување од 0,9% во однос на декември 2008.

1.3. Во декември 2009 година на светските берзи имаше месечно зголемување на цените на енергентите, како и на најголемиот дел од прехранбените производи.

Во декември цената на нафтата на светската берза се намали за 3,1% во однос на претходниот месец и достигна цена од 74,67 долари за барел. Споредено со декември претходната година, цената на нафтата е зголемена за 79,6%.

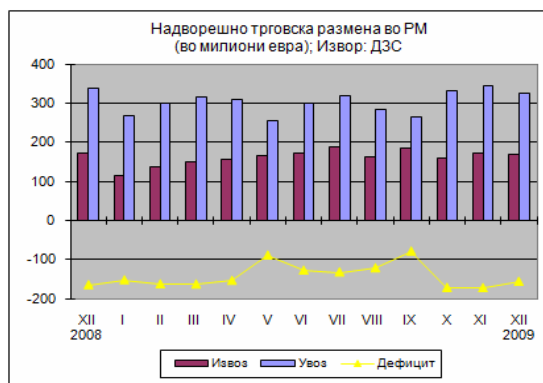
Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот извоз, забележа месечно зголемување на цената од 0,4% и достигна цена од 17,066 долари за еден метрички тон (\$/мт). Споредено со декември претходната година цената на никелот е повисока за 76,2%. Месечен раст беше забележан и кај останатите метали и минерали, од кои алуминиумот имаше највисок скок на цената (од 11,9%). Цената на цинкот се зголеми за 8,3%, додека цената на бакарот се зголеми за 4,6%.

2. Надворешен сектор

2.1. Во 2009 година вкупната надворешно-трговска размена (изразена во евра) се намали за 24,4% во однос на минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот е намален за 21%, а неговата вредност достигна 1.192,5 милиони евра, што претставува намалување од 28,4%. Намалувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 11%, а неговата вредност оствари износ од 3.615,8 милиони евра, или намалување од 22,1%. При вакви движења, пред се, поради

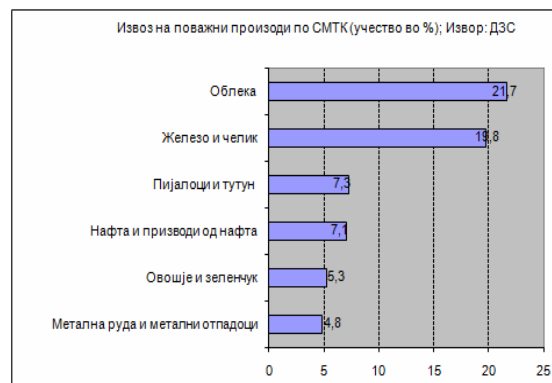
позначајниот годишен пад на увозот од извозот на стоки во анализираниот период, дојде до намалување на негативниот јаз на трговското салдо за 13,5% (263,7 милиони евра) на годишна основа и истиот изнесува 1.690,5 милиони евра, што претставува 25,8% од проценетиот БДП за 2009 година. Анализирани по категории, стеснувањето на трговскиот дефицит во 2009 година во најголем дел се должи на намалениот дефицит во размената со електрична енергија со придонес од 56,5%, нафта и производи од нафта со придонес од 43,4%, друмски возила со придонес од 31% и друго.

Извоз на нафта и производи од нафта*)					Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-XII - 2008	I-XII - 2009	Салдо 2009-2008	Стапки во%		I-XII - 2008	I-XII - 2009	Салдо 2009-2008	Стапки во%
000Т	370,9	349,5	-21,4	-5,8	000Т	1.256,6	1.321,2	64,6	5,1
Мил. ЕУР	204,8	136,9	-68,5	-33,4	Мил. ЕУР	626,9	444,1	-182,8	-29,2
Мил. \$	305,7	191,3	-114,4	-37,4	Мил. \$	939,2	621,1	-312,1	-33,4
*)Претходни податоци					*)Претходни податоци				

Во спротивна насока делуваа намалените суфицити на размената кај нашите основни извозни производи, односно намалениот суфицит на извозот на: железо и челик и производи од нив за 196,4 милиони евра, облека и текстил за 58,2 милиони евра, останата транспортна опрема за 41,2 милиони евра, медицински и фармацевтски производи за 15,6 милиони евра и друго.

2.2. Главни групи на производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во 2009 година се: облека со 21,7%, железо и челик со 19,8%, пијалоци и тутун 7,3%, нафта и производи од нафта 7,1%, овошје и зеленчук 5,3% и метална руда и метални отпадоци 4,8%.

Овие шест групи производи сочинуваат 66% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од кумулативниот увоз на стоки во 2009 година, отпаѓа на: нафта и производи од нафта (444 мил. евра), текстилни предива и слично (277,3 мил. евра), железо и челик (215,4 мил. евра), друмски возила (212,4 мил. евра), електрични машини и делови (130,2 мил. евра), индустриски машини и делови (123,2 мил. евра), телекомуникациски апарати (127 мил. евра), месо и преработки од месо (100,9 мил. евра) и друго.

Извоз на железо и челик*)					Увоз на железо и челик*)				
	I-XII - 2008	I-XII - 2009	Салдо 2009-2008	Стапки во%		I-XII - 2008	I-XII - 2009	Салдо 2009-2008	Стапки во%
000Т	1.015,9	619,3	-396,6	-39,0	000Т	892,3	550,9	-341,4	-38,3
Мил. ЕУР	867,5	381,3	-486,2	-56,0	Мил. ЕУР	505,2	215,4	-289,8	-57,4
Мил. \$	1.292,1	534,0	-758,1	-58,7	Мил. \$	757,9	301,7	-455,6	-60,2
*)Претходни податоци					*)Претходни податоци				

2.3. Гледано по региони, во 2009 година Европската унија (ЕУ 27) има доминантно учество во вкупната надворешно-трговска размена од 53,6% (извоз на стоки 56,2% и увоз на стоки 52,1%). Увозот од Европската Унија е помал за 15,7%, а извозот бележи поинтензивно намалување од 32,3%, во однос на 2008 година. Во 2009 година 76,2% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Турција, Словенија, Грција, Италија, Швајцарија, САД, Романија и Австрија.

2.4. Гледано по валутна структура еврото станува се по доминантно, при што 76,9% од надворешно-трговската размена во 2009 година е реализирана во евра и во однос на минатата година претставува пораст од 1,9 процентни поени (п.п.). На страната на извозот и увозот еврото е застапено со 81,1% и 74,7%, соодветно и во однос на лани претставува поинтензивен пораст кај извозот за 2,6 п.п., а кај увозот 1,75 п.п..

НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија (по валути); пресметка: МФ												
- по валути -												
валута	I-XII 2008					I-XII 2009					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %		
EUR	3.089	2.107.801.272	61,2654	129.135.288.070	78,5	2.342	1.562.662.061	61,2728	95.748.679.910	81,1	-545.139.212	-25,9
USD	640	840.863.757	41,8646	35.202.424.837	21,4	597	493.639.361	44,0766	21.757.944.680	18,4	-347.224.395	-41,3
EUR+USD	3.729			164.337.712.906	100,0	2.939			117.506.624.589	99,6		
вк извоз:	3.731			164.414.131.749	100,0	2.946			117.993.525.022	100,0		-28,2

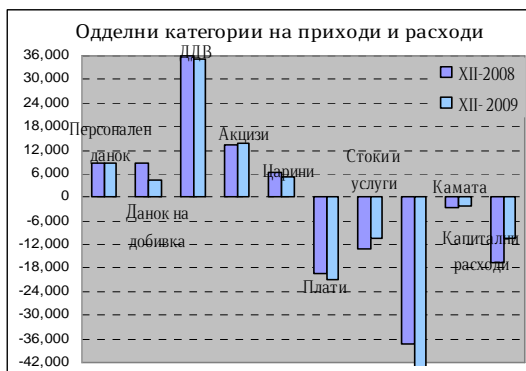
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

3. Фискален сектор

3.1. Во 2009 година вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваа 78.484 милиони денари (19,8% од БДП), што претставува помало остварување за 8,6% во однос на минатата година.

Даночните приходи во 2009 година се реализирани во износ од 70.009 милиони денари, што претставува помало остварување за 7,7% во однос на 2008 година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во 2009 година е доминантно и изнесува 50,2%, а на акцизите 19,7%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 48.961 милиони денари, односно 70,0% или речиси 3/4 од вкупните даночни приходи (12,4% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа пад од 2,8%, данокот на добивка од 48,3% (ова намалување е делумно поради изменета регулатива, од почетокот на 2009 година не се плаќа данок на нераспределена добивка), приходите од царина се остварени помалку за 16,7%, додека акцизите забележаа раст од 1,7%, а приходите од персоналниот данок од 0,2% споредено со лани. Неданочните приходи имаат пад од 15,9% во однос на минатата година, при што значителен износ од овие приходи претставува исплатената дивиденда од Телеком во износ од 2.383 милиони денари.

3.2. Во 2009 година вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 88.071 милиони денари (22,2% од БДП), што е помалку за 0,7% во однос на 2008 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи тековните расходи (77.473 милиони денари) учествуваа со 88,0% и се поголеми за 7,6% во однос на минатата година, додека капиталните расходи забележуваат учество од 12,0%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (44.048 милиони денари), а втори по големина се платите и надоместоците (21.024 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци учествуваа со 23,9% и во однос на лани се зголемени за 5,3%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 10.300 милиони денари, односно имаат значително помало остварување од 21,3% во споредба со 2008 година.

Во делот на трансферите во 2009 година се потрошени 18,6% повеќе средства (6.916 милиони денари) споредено со 2008 година, што претставува најголема расходна ставка, односно учество од 50,4% во вкупните расходи (11,1% од БДП). Ваквото остварување се должи во дел и на фактот дека во дотациите до единиците за локална самоуправа се трансферира дел од данокот на додадена вредност, а се зголемува и бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, при што се исплаќаат блок дотации на 68 општини за финансирање на пренесените надлежности (средства за исплата на плати и надоместоци на вработените во локалните јавни установи и материјални трошоци). Исто така, значаен дел од средствата за трансфери се наменети за субвенции во земјоделството. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 13.815 милиони денари или за 3.939 милиони денари повеќе (39,9% зголемување).

Каматите се реализирани во износ од 2.101 милиони денари што е помалку за 15,5% во споредба со 2008 година.

Во 2009 година средствата за капитални расходи изнесуваа 10.598 милиони денари, што претставува намалување од 36,6% во споредба со 2008 година односно 2,7% од БДП.

3.3. Оттука, во 2009 година остварен е дефицит на Централниот буџет од 9.587 милиони денари (2,4% од БДП), додека дефицитот на консолидираниот буџет е 10.895 милиони денари и претставува 2,7% од БДП.

4. Монетарен сектор

4.1. Во декември 2009 година примарните пари¹ забележаа раст од 12,4% на годишна основа (раст од 22,3% во ноември) во услови на пораст на вкупните ликвидни средства на банките од 31,8% и пад на готовите пари во оптек од 6,3%.

На месечна основа, примарните пари забележаа пораст од 3,4%, што се должи на порастот на готовите пари во оптек за 11,7%, додека вкупните ликвидни средства на банките се намалени за 1,9%.

Во декември 2009 година, каматната стапка на благајничките записи е иста како во ноември и изнесува 9%.

Во декември беше одржана една аукција на 3 месечни државни записи, при што беше утврдена каматна стапка од 5,3% во услови на тендер на износи.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² во

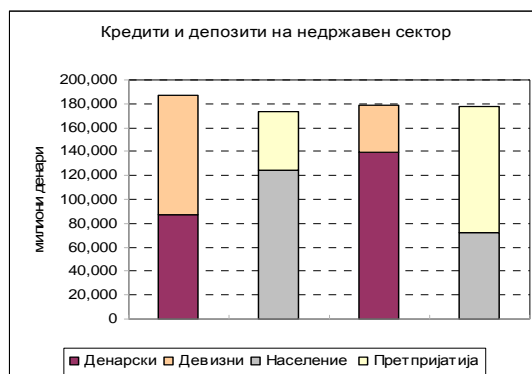
¹ Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките вклучително задолжителната резерва на девизните депозити

² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите

декември забележува раст од 7,1% на годишна основа (раст од 7,2% во ноември 2009 година). На месечна основа вкупните депозити регистрираа засилен раст од 2,1% (раст од 0,9% во претходниот месец), како резултат на зголемувањето на вкупните депозити на домаќинствата за 3,3% на месечна основа, додека вкупните депозити на претпријатијата се намалија за 0,2% на месечна основа.

Денарските депозити го успорија годишниот пад на 4,6%, додека девизните депозити остварија пораст од 19,9%³. На месечна основа денарските депозити забележаа раст од 2,4%, додека девизните депозити остварија пораст од 1,9%.

Од аспект на секторската структура депозитите на приватните претпријатија бележат пад од 0,2% на месечно ниво, додека заштедите на населението регистрираа раст од 3,3%. Во однос на 2008 година депозитите на населението се повисоки за 15,4%, додека депозитите на претпријатијата се пониски за 16,4%.

4.3. Во декември 2009 година растот на вкупните кредити кон приватниот сектор и понатаму забавува – пораст од 3,5% на годишна основа (наспроти 4,1% во ноември). Во однос на претходниот месец, кредитите кон приватниот сектор забележаа пораст од 0,7%, кој целосно се должи на зголеменото кредитирање на претпријатијата (пораст од 1,7%), додека кредитите кон населението забележаа пад од 0,6%.

На годишна основа, пласманите кон населението и претпријатијата се зголемија за 3,5% и 3,4%, соодветно.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) забележаа забавен пораст од 4,1% на годишно ниво. Девизните кредити забележаа забрзан раст од 1,4% на годишна основа. На месечна основа, денарските пласмани се повисоки за 0,7%, додека девизните кредити забележаа раст од 0,8%.

4.4. Во декември 2009 година просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити изнесуваше 10,3% и е повисока за 0,1 п.п. споредено со ноември. Просечната каматна стапка на девизните кредити беше на исто ниво споредено со претходниот месец и изнесуваше 7,6%. Во однос на минатата година се забележува затегнување на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити оствари раст од 0,5 п.п. додека каматната стапка на девизните кредити забележа пораст од 0,4 п.п. на годишна основа. Од друга страна, и каматните стапки на депозитите забележаа пораст, што всушност ги одразува напорите на банките за задржување, односно зголемување на нивното

³ Почнувајќи од јануари 2009 година депозитите вклучуваат пресметана камата

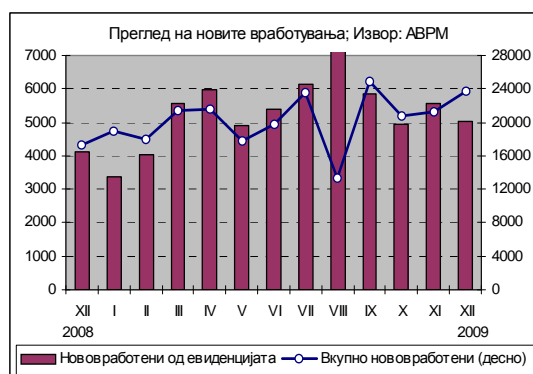
учество на пазарот на депозити. Имено, просечната пондерирана каматна стапка на денарските депозити во декември 2009 година изнесуваше 7,5%, што во однос на претходниот месец претставува пораст од 0,1 п.п., додека во однос на истиот месец 2008 година забележа зголемување од 0,9 п.п. Просечната пондерирана каматна стапка на девизните депозити беше непроменета на месечно ниво и изнесуваше 3,4%. На годишна основа истата е повисока за 0,4 п.п.

4.5. Бруто девизните резерви во декември 2009 година изнесуваа 1.597,5 милиони евра и во однос на декември 2008 година остварија раст од 6,9% (102,6 милиони евра). На месечно ниво истите забележаа пораст од 1,8%, односно од 28 милиони евра, во услови на нето откуп на девизниот пазар од 31,5 милиони евра. НБРМ преку девизните трансакции вреше креирање на ликвидни средства.

5. Социјален сектор

5.1. Во 2009 година во Агенцијата за вработување на Република Македонија беа регистрирани вкупно 245.294 засновани нови работни односи. Од вкупниот број нововработени 41,3% се однесуваат на неопределено време, додека останатиот дел се однесуваат на определено време и вршење сезонски работи. Споредено со минатата година се забележа зголемување на бројот на засновани нови работни односи за 16,8%.

Во текот на месец декември засновани се 23.773 нови работни односи, од кои 21,1% се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од регистарот на Агенцијата за вработување на Република Македонија во декември изнесуваше 10.189, од кои 47,2% претставуваа нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 10.159 лица, од кои 47,9% се лица на кои им престанал работниот однос.

Во декември 2009 година бројот на невработени лица изнесуваше 341.295.

Споредено со истиот месец од минатата година, бројот на невработени лица е намален за 0,6%.

Најголем дел од невработените, односно 65,7% се од урбани средини (градско население), додека 57,2% се мажи. Анализирани според степенот на образование поголемиот дел, односно 52,6% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека само 7,7% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел или 59% од невработените припаѓаат на возрасната група 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, околу 50% од

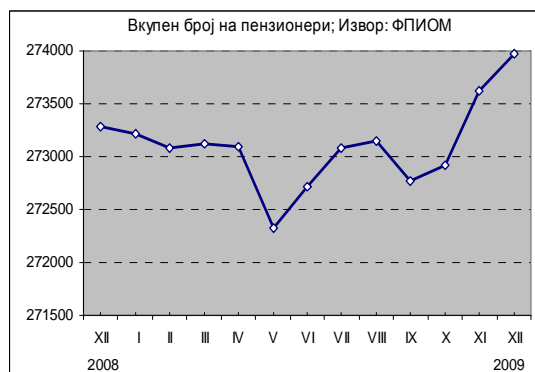
невработените лица чекаат вработување од 1 до 7 години, додека 29,7% чекаат вработување 8 и повеќе години.

5.2. Во декември 2009 година во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување евидентирани се 273.977 пензионери, што претставува зголемување од 0,3% во однос на истиот месец од минатата година. Во однос на претходниот месец бројот на корисници на пензија беше зголемен за 360 лица.

За исплата на пензии во декември се потрошени 2.664,82 милиони денари, што претставува 51,2% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

Во декември 2009 година вредноста на просечната пензија изнесуваше 10.057 денари, што на годишно ниво претставува зголемување од 5,4%.

Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена плата во ноември 2009 година (последни расположиви податоци) изнесуваше 50,5%.

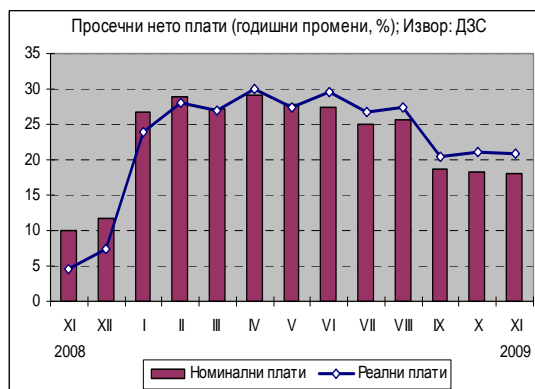

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во ноември 2009 година (последни расположиви податоци) изнесуваше 52.362 домаќинства, што претставува намалување за 64 корисници во однос на претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 128,3 милиони денари, односно 51,5% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега во ноември се потрошени околу 91,3 милиони денари за 20.472 лица, односно 36,6% од исплатите за социјална помош по сите основи. Како корисници на постојана парична помош овој месец регистрирани беа 5.736 лица и за нив се потрошени околу 22 милиони денари, додека здравствена заштита користеле 5.507 лица, за што се потрошени 7,5 милиони денари. Наведените расходи за социјална помош претставуваа 4,7% од вкупните реализирани социјални трансфери во ноември.

5.4. Просечната месечна нето плата во периодот јануари-ноември 2009 година (последни расположиви податоци) споредена со истиот период од 2008 година забележа номинален раст од 24,6%, додека реално просечната плата беше повисока за 25,5%.

Во ноември 2009 година просечната нето плата по вработен изнесуваше

19.918 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 18,1%, додека реалниот раст изнесува 20,9%. Процентот на вработени кои не примиле плата во ноември 2009 година изнесуваше 2,8%, што е за 5% помалку во споредба со истиот месец од претходната година.